

Kurtturuusu

– uhka rannikon kasvillisuudelle

LOUNAIS-SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS
SYDVÄSTRA FINLANDS
MILJÖCENTRAL

Kurtturuusu

– uhka rannikon kasvillisuudelle

Kurtturuusu (*Rosa rugosa*) on Koillis-Aasian rannikolta 1900-luvun alussa Suomeen tuotu vieraslaji, joka leviää erityisesti saaristossa ja meren rannoilla. Hiekkarannat ja merenrantaniityt ovat luonnonsuojelulain mukaan suojeltuja luontotyyppisiä, joten kurtturuusu ei uhkaa vain yksittäisiä kasvilajeja, vaan kokonaisia eliöyhteisöjä. Kestävyytensä ja tehokkaan leviämisen vuoksi laji vie elintilaa alkuperäislajeilta, ja pahimmillaan yhtenäiset ja tiheät kasvustot voivat olla hehtaarien laajuisia.

Luonnonsuojelulaki (LSL 43§) kieltää vierasperäisten lajien leviämisen luontoon, jos on olemassa vaara, että niistä voi syntyä pysyvä kanta.

Kurtturuusu on helppohoitoinen, joten sitä löytyy istutettuna monista puistoista, puutarhoista ja jopa moottoriteiden keskikaistoilta. Villiintynyt, leviämään päässyt kurtturuusukasvusto on työläs hävittää. Sen istuttamista tulisi välttää erityisesti rannikkoalueilla.

Kurtturuusu eli kurtttulehtiruusu on voimakkaasti lisääntyvä vieraslaji, joka voi muodostaa tiheitä kasvustoja. Eriytyisen haitallinen laji on meren hiekka- ja kivikkorannoilla, joissa se syrjäyttää arvokasta alkuperäistä saaristoluontoa. Kotoperäisten kasvilajien myötä häviävät monien hyönteisten elinympäristöt ja laajat peittävät kasvustot haittaavat rantojen virkistyskäyttöä.

Helposti villiintyvien vieraslajien istuttamista tulisi välttää ja suosia niiden sijasta kotoperäisiä kasvilajeja. (vähintään 50 km rannasta).

Kurtturuusu lisääntyy siemenien, juurien ja juurtenkappaleiden avulla. Emokasvin ympärille levittäytyvät juuret voivat muodostaa maahan lähes läpipääsemättömän, mattomaisen verkoston. Irralliset juurenkappaleet kulkeutuvat veden ja maansiirtojen mukana uusille kasvupaikoille. Siementen leviämistä edistävät hyvänmakuiset kiulukat, jotka ovat monien lintujen herkkua. Lisäksi siemenet ja kiulukat kelluvat vedessä jopa useita viikkoja, ja kasvi saattaa levitä hyvinkin nopeasti ja huomaamatta saarelta ja rannalta toiselle.

Eriytyisen ongelmalliseksi kurtturuusun hävittämisen tekee sen voimakas juurivesominen. Hangon seudulla kurtturuusu on levinnyt erittäin laajalle alueelle ja kasvustoja on jouduttu hävittämään koneellisesti. Vaikka Lounais-Suomessa esiintymät eivät ole hälyttävän suuria, ennaltaehkäisevien torjuntatoimien aloittaminen on ajankohtaista.

Kurtturuusua löytyy useasta puutarhasta, pihamailta ja jopa moottoriteiden keskivalleilta.

Tunnistus

Kurtturuusu on 0,5–1,5 metriä korkea monivuotinen pensas. Kurtturuusun lehdet ovat kiiltävät, tumman vihreät ja nimensä mukaan uurteiset. Syksyllä lehtien väri muuttuu keltaiseksi. Varressa ja oksissa on tiheästi erikokoisia suoria piikkejä ja kasvi kukkii heinä–elokuussa suurin (6–9 cm) tummanpunaisin, vaaleanpunaisin tai valkoisin kukin. Kiulukat ovat suuria, punaisia ja nauriin muotoisia.

Kurtturuusu on hyvä erottaa saariston alkuperäiseen lajistoon kuuluvasta orjanruususta (*Rosa dumalis*), jolla piikit kasvavat harvemmassa ja ne ovat käyriä. Kukat ovat hennon vaaleanpunaisia ja kiulukat pitkänomaisia.

Kurtturuusun kiulukat ovat suuria, punaisia ja nauriin muotoisia.

Kurtturuusu esiintymät on helpointa hävittää kasvuston ollessa nuorta. Tällöin juuret on helpointa saada maasta kokonaisina ylös.

Torjunta

Torjunta kannattaa aloittaa pensaiden ollessa vielä pieniä. Pienikokoiset kasvustot on helpointa kiskoa juurineen. Suuria kasvustoja voi hävittää katkaisemalla pensas tyvestä esimerkiksi raivaussahalla tai pensassaksilla. Katkaisun jälkeen juurakko on kaivettava maasta ja juurten palaset tulee poistaa mahdollisimman tarkasti, sillä niistä voi versoa uusia alkuja tulevina vuosina. Pelkkä leikkaus kiihdyttää kurtturuusun kasvua ja juurivesomista. Torjuntaa kannattaa varautua tekemään useampana vuonna peräkkäin, jotta koko kasvusto saadaan hävitettyä. Piikkisiä kasveja käsiteltäessä iho on syytä suojata naarmuilta ja pistoilta esimerkiksi kunnollisilla käsineillä.

Vaikeissa tapauksissa, joissa kurtturuusukasvusto on levinnyt suureksi, on hävittämistä tehty koneellisesti. Myös koneellinen poisto vaatii toistoja ja seurantaa, sillä juurten palasia voi jäädä maahan.

Torjunta-aineiden käyttöä ei Suomessa tietävästi ole kokeiltu, mutta vaikeissa tapauksissa se voisi olla mahdollinen hävityskäyttö. Valmistajan antamia käyttöohjeita tulee noudattaa huolellisesti. Kemiallista torjuntaa ei suositella vesistöjen lähellä, sillä se voi olla haitallista vesieliöille.

Erityisen tärkeää on saada yleiseen tietoisuuteen kurtturuusun haitallisuus etenkin meren rannalla ja saaristossa ja ehkäistä uusien villiintyneiden kasvustojen syntyminen. Kurtturuusun ja muiden vieraslajien istuttamista tulisi välttää ja suosia niiden sijasta kotoperäisiä kasvilajeja.

Hangossa kurtturuusua on jouduttu hävittämään koneellisesti. Pahimmillaan kasvusto voi olla hehtaarien kokoinen.

Tämä esite sisältää perustietoa Koillis-Aasiasta tuodusta vieraslajista kurturuususta ja sen torjunnasta. Nopeasti leviävä kasvi valtaa kasvutilaa kotimaisilta lajikkeilta ja vähentää rantojen virkistyskäyttöarvoa.

Lounais-Suomessa kurturuusu esiintymät eivät ole hälyttävän laajoja, mutta sen leviämisen estäminen on aloitettava viipymättä. Etenkin rannikkoalueet ovat otollisia kurturuusun leviämiselle, sillä siemenet kelluvat vedessä ja voivat levitä nopeasti vesistöjä pitkin. Kestävyytensä ja voimakkaan juurivesonnan vuoksi kurturuusu on työläs hävittää.

Lisätietoja kurturuususta osoitteesta:

www.ymparisto.fi/vieraslajit

Kuvat: Natalia Räikkönen, Maarit Jokinen, Marjo Kekki, Terhi Rytteri, Minna Uusiniitty-Kivimäki

**Tietoa kurturuusuesiintymistä voi ilmoittaa:
(31.12.2009 saakka)**

Satakunta

Projektikoordinaattori Marjo Kekki, gsm 050 433 9906

e-mail: marjo.kekki@ymparisto.fi

Lounais-Suomen ympäristökeskus, Satakunnan toimipiste
Valtakatu 6, 28100 Pori

Varsinais-Suomi

Projektikoordinaattori Natalia Räikkönen, gsm 040 769 9043

e-mail: natalia.raikkonen@ymparisto.fi

Lounais-Suomen ympäristökeskus
PL 47, 20801 Turku

LOUNAIS-SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS
SYDVÄSTRA FINLANDS
MILJÖCENTRAL

Euroopan union
Euroopan aluekehitysrahast